

بررسی تاثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانش آموزان متوسطه شهرستان اردبیل (آسیب شناسی فضای مجازی)

سلیم کاظمی^۱، سیما علیزاده^۲، مرتضی جاویدپور^۳، ثمین احمدزاده طلائی^۴، رامین غریب زاده^۵
^۱ دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی دانشگاه محقق اردبیلی.
^۲ مربی علوم تربیتی دانشگاه پیام نور، تهران.
^۳ کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه پیام نور ارومیه.
^۴ کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه پیام نور ارومیه.
^۵ کارشناس ارشد مدیریت آموزشی.

نام نویسنده مسئول:

رامین غریب زاده

چکیده

دهه ۹۰ نقطه انفجار آسیب های اجتماعی است و ما نمی توانیم از کاهش یا برطرف کردن این آسیب ها صحبت کنیم، زیرا چنین کاری ممکن نیست و تنها راه چاره کنترل این آسیب هاست. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانش آموزان متوسطه شهر اردبیل می باشد. نمونه آماری شامل ۳۸۴ نفر و ابزارهای های گردآوری اطلاعات سه پرسشنامه انزوای اجتماعی، استفاده از اینترنت و دینداری می باشد. نتایج آزمون تحلیل رگرسیون بیانگر آن است که ضریب تعیین برابر با $R^2=0/073$ است. این یافته بدین معناست که متغیرهای وارد شده به معادله تنها توانسته اند ۷ درصد از واریانس تغییرات مربوط به متغیر وابسته (انزوا) را تبیین کنند. از میان کلیه متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیون از طریق روش پس رونده، تنها متغیرهای استفاده اجتماعی از اینترنت، میزان ساعت استفاده در هر روز و وضعیت اشتغال معنادار شده اند. و همچنین براساس نتایج مشخص شد که استفاده اجتماعی از اینترنت ۰/۳۲۸ روی متغیر وابسته انزوای اجتماعی تأثیر دارد. کسانی که با اینترنت از طریق ایمیل، چت و سایت های دوستیابی کار می کنند، انزوای بیشتری نسبت به سایرین دارند. بنابراین پیشنهاد می شود که خانواده ها و مدارس در امر استفاده از اینترنت تدابیری اساسی را اتخاذ نمایند.

واژگان کلیدی: استفاده از اینترنت، انزوای اجتماعی، فضای مجازی، مدارس متوسطه شهرستان اردبیل.

مقدمه

مدرسه مهمترین نهاد اجتماعی شدن فرزندان یک سرزمین است. مدرسه متعلق به همه جامعه با انواع طرز تفکرها و سبکهای زندگی و گرایشهای فرهنگی است. مدرسه باید محل بازنمایی و تعالی بخشیدن تجربیات زندگی واقعی گروههای اجتماعی باشد. هر چند مدرسه باید از سوی دولت هم حمایت شود اما ابتکار آن باید در دست بخشهای اجتماعی، غیر دولتی، حرفه‌ای، مدنی و محلی قرار بگیرد. نقش دولت، حمایت و تسهیلگری است نه دخالت و تصدی‌گری. گرانگه‌آموزش و پرورش، نه بوروکراسی دولت بلکه مدرسه و اجتماعات محلی است. مسائل و آسیب‌های اجتماعی ناشی از تحولات سریع جوامع انسانی از موضوعات مهمی است که همواره ذهن روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و اندیشمندان اجتماعی را به خود مشغول ساخته است. بر این اساس، روند تحولات اجتماعی، قدرت‌سازگاری و انطباق افراد و گروه‌های اجتماعی را کاهش داده است و در این میان برخی اقشار و گروه‌های اجتماعی در معرض آسیب‌پذیری بیشتری نسبت به سایرین قرار دارند. یکی از این گروه‌های آسیب‌پذیر، کودکان و نوجوانان هستند (نجفی و همکاران، ۱۳۹۲).

کودکان و نوجوانان به دلیل ویژگی‌های خاص خود، همچون فقدان توانایی‌ها و مهارت‌های زندگی و اجتماعی لازم برای مواجهه صحیح و پویا با محیط اجتماعی و وابستگی‌شان به بزرگسالان و والدین در رفع نیازها و طی کردن مراحل رشد و تکامل خود، بیشتر از سایر گروه‌ها در معرض آسیب‌پذیری قرار دارند. در واقع سرنوشت آینده این گروه و میزان تاثیرپذیری آنها از آسیب‌های اجتماعی، به نحوه عملکرد بزرگسالان و نهادهای اجتماعی کننده‌ای مانند خانواده، آموزش و پرورش، نهاد‌های مذهبی، دولت و رسانه‌های جمعی و میزان توانایی این نهادها در رابطه با ایجاد شایستگی‌ها و مهارت‌های اجتماعی لازم در آنها برای زندگی اجتماعی بهنجار، بستگی دارد (حسینی، ۱۳۸۵). روان‌شناسان در دهه‌های اخیر، در بررسی اختلالات رفتاری و انحرافات اجتماعی به این نتیجه رسیده‌اند که بسیاری از اختلالات و آسیب‌ها در ناتوانی افراد در تحلیل صحیح مسائل شخصی، عدم احساس کنترل و کفایت برای رویارویی با موقعیت‌های دشوار و عدم آمادگی برای حل مشکلات و مسائل زندگی به شیوه مناسب، ریشه دارد (سرخوش، ۱۳۸۴). برخی مطالعات حاکی از آنند که نوجوانان بزهکار در مقایسه با جوانان غیربزهکار، نقص‌های مهارتی بیشتری را نشان می‌دهند (دردن و گینتر، ۱۹۹۶؛ به نقل از حقیقی، موسوی، مهرابی زاده هنرمند و بشلیده، ۱۳۸۵).

آسیب‌های اجتماعی، مقولاتی هستند که همواره به همراه انسان و جوامع انسانی بوده و هستند. جهان امروز ما به دلیل شرایط خاصی که رشد سریع تکنولوژی موجب آن می‌باشد، با مسائل و مشکلات فراوانی درگیر می‌باشد. قتل، آدم‌ربایی، اعتیاد، خودکشی، طلاق و ... نمونه‌هایی از این دست مشکلات هستند که آسیب‌های اجتماعی را تشکیل می‌دهند. این که چه آسیب‌هایی، در چه جوامعی بیشتر روی می‌دهد و یا اینکه چه شرایط و ویژگی‌هایی می‌تواند موجب بروز کدام نوع از آسیب‌ها گردد و یا اصولاً در کدام حوزه‌ها آسی‌بها خطرناک‌ترند، همواره به عنوان دست‌مایه‌ای برای اندیشیدن می‌باشد (پوریوسفی و شریعت‌نژاد، ۱۳۸۸).

جامعه تعاریف مشخصی از نقش‌ها و پایگاه‌های افراد دارد و انتظار هم می‌رود برای آنکه یک نظام اجتماعی همانند یک سیستم سالم به وظایف خویش عمل نماید هر کدام از اجزا این نظام در جای خود و به درستی وظایف خود را به انجام برسانند. همچنین جامعه همه اجزای خویش را با توجه به کارایی و کارکردی که برای جامعه دارند تعریف کرده، زمانی که عنوان پدر یا همسر به کسی می‌دهد به این معنی است که وی باید بتواند آنچه را که جامعه برایش تعریف کرده انجام دهد در غیر این صورت باید منتظر بروز مشکلات و آسیب‌هایی باشیم (پوریوسفی و شریعت‌نژاد، ۱۳۸۸).

یکی از آسیب‌های اجتماعی که می‌تواند نقش مهمی در انزوای اجتماعی دانش‌آموزان داشته باشد بحث اینترنت و فضای مجازی می‌باشد که به شدت روابط اجتماعی نوجوانان و جوانان را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

با رشد روزافزون اینترنت و افزایش شمار کاربرانی که به اینترنت متصل می‌شوند، لزوم بررسی تاثیر اینترنت بر زندگی اجتماعی کاربران اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. اینترنت به عنوان یک وسیله ارتباطی چند رسانه‌ای که در درون خود دنیایی از اطلاعات را جای داده و چندین رسانه مثل تلویزیون، وسایل چاپی، تلفن و ... را در درون خود ادغام کرده، خصوصیات شرایط پیچیده‌ای را برای کاربران ایجاد کرده است، به نحوی که اینترنت در هر محیطی با هر میزان مصرف می‌تواند بر مخاطبین خود تاثیر خاص خود را داشته باشد. اینترنت همچنین به عنوان یک رسانه دو طرفه عمل کرده و بین پیام‌دهنده و پیام‌گیرنده عامل صورت می‌گیرد. به قول جیمز اسلوین، «اینترنت در مقایسه با ظهور سایر رسانه‌های الکترونیکی که به صورت یک پدیده گسترش یافته، الگوهای متفاوت و متداول ارتباطی، از قبیل رادیو و تلویزیون را به شکل یک شبکه تعاملی گسترده در هم آمیخته است» (اسلوین، ۱۳۸۰: ۳).

نگرانی درباره جوانان و تغییرات فرهنگی، عمری به درازای تاریخ بشری دارد و هنجارگریزی جوانان، همیشه مسئله‌ای مهم در سطح جوامع بوده است (ربیع، ۱۳۸۸: ۱۱). علی‌رغم جنبه‌های مثبت، از قبیل جنبه‌های آموزشی، ارائه خدمات ارتباطی و مواردی از این دست، اینترنت با توجه به نوع استفاده از آن دارای جنبه‌های منفی نیز هست. استفاده کنترل نشده از رایانه، تکامل فیزیکی و رشد اجتماعی و روانی جوان و نوجوان را در معرض خطر قرار می‌دهد. اینترنت امروزه جایگاه ویژه‌ای در ساختار زندگی اجتماعی پیدا کرده و پدیده‌ای

است که تأثیرات زیادی بر جنبه های مختلف آن از جمله بر بنیانی ترین نهاد اجتماعی -خانواده -گذاشته است. مطالعات نشان می دهد: استفاده از اینترنت به علت اینکه فعالیتی زمان گیر است، می تواند بر روابط اجتماعی و خانوادگی و مدت تعامل فرد با خانواده اش تأثیر بگذارد و حتی آن را کاهش دهد (جوادی، ۱۳۸۳).

استون معتقد است فضای مجازی به عنوان رسانه ای با «پهنای باند پایین» در مقایسه با تعامل چهره به چهره، فرصت بیشتری برای دخیل کردن فرایندهای تفسیر، تخیل و آرزوهای طرفین تعامل در گفتگو، فراهم می آورد. همچنین میلر معتقد است: ارتباطات الکترونیکی دامنه جدیدی از چارچوب های تعامل را با آداب و رسومی مخصوص وضع می کند که اگرچه آشکارا از تعاملات دنیای واقعی و یا حضور فیزیکی فقیر ترند، اما فرصت ها و چالش های جدیدی را در راه ارائه و نمایاندن خود در دنیای کنونی فراهم می کنند (ذکایی و خطیبی، ۱۳۸۵) با توجه به سرعت تحولات پیرامون فضای مجازی، می توان پیش بینی کرد که اینترنت به تدریج جایگزین روابط واقعی انسان ها در زندگی روزمره شود و از آنجا که زندگی اجتماعی براساس همان روابط و ارتباطات میان انسانی بنا می شود، شناخت آسیب هایی که ممکن است این روابط را تهدید کنند حائز اهمیت است. سؤال اصلی این پژوهش آن است که آیا میان استفاده از اینترنت و انزوای اجتماعی رابطه ای وجود دارد و اینکه اینترنت موجب تضعیف پیوندهای افراد می شود (ربیعی و محمدزاده یزد، ۱۳۹۲).

به گزارش روزنامه نیویورک تایمز، نتایج پژوهشی که به منظور شناخت تأثیر اجتماعی و روان شناختی اینترنت بر روی ۱۶۹ نفر در ۷۳ خانوار در یک سال انجام گرفته و اینترنت در این نمونه افراد عمدتاً برای ایجاد ارتباط مورد استفاده قرار می گرفت، نشان می دهد: استفاده از اینترنت با کاهش ارتباطات مشارکت کنندگان در پژوهش با اعضای خانواده در محیط خانه، کاهش اندازه حلقه اجتماعی آنها و افزایش احساس افسردگی و تنهایی همراه بوده است. مؤلفان نتیجه گیری کردند که آنچه با استفاده از اینترنت از دست رفته، حضور فیزیکی فرد برای دیگری بوده است (دریفوس، ۱۳۸۳).

مطالعه اخیر و گسترده تر در دانشگاه استنفورد، ایجاد انزوا (به علت اینترنت) را ثابت کرد، اما نتوانست به پرسش نقش اینترنت در ایجاد احساس تنهایی و افسردگی پاسخ دهد. تحقیق استنفورد بر خلاف مطالعه کارنگی -ملون که بر موضوعات روان شناختی و عاطفی متمرکز بود، در حکم تلاشی است برای فراهم کردن تصویر جمعیت شناختی گسترده ای از کاربرد اینترنت و تأثیر بالقوه آن بر جامعه. نای (مدیر تحقیق) تأکید کرده است که اینترنت موج گسترده از انزوای اجتماعی را در ایالات متحده ایجاد می کند و کابوس جهانی اتمیزه و بدون تماس یا عاطفه انسانی را برمی انگیزد (دریفوس، ۱۳۸۳).

همچنین «مچ» دریافت که استفاده از اینترنت یک فعالیت زمانگیر است، پس می تواند مدت تعامل نوجوانان با خانواده اش را کاهش دهد. مچ در مطالعه دیگری به این نتیجه رسید که ۵۰ درصد خانواده ها در زمانی که آنلاین هستند، کمتر با هم صحبت می کنند و ۴۱ درصد شرکت کنندگان تمایل به یاگیری رفتارهای ضداجتماعی در این مدت داشته اند. یانگ- محقق برجسته در زمینه اعتیاد به اینترنت- دریافته است: افرادی که بیش از حد از اینترنت استفاده می کنند، تنها، خسته، بدون عزت نفس و درونگرا هستند (مشایخ، ۱۳۸۳).

پژوهشی با عنوان «نقش اینترنت در افسردگی و انزوای اجتماعی نوجوانان» به وسیله کریستوفر ساندرز انجام شده است. این تحقیق در سال ۲۰۰۲ انجام گرفته که از ۸۹ دانش آموز سال آخر دبیرستان (۳۷ پسر و ۵۲ دختر) از یکی از دبیرستان های فلوریدا انتخاب شدند. شرکت کنندگان از طبقات متوسط به بالا بودند. این تحقیق به صورت پیمایشی انجام گرفت که استفاده از اینترنت، کیفیت ارتباط والدین و دوستان و افسردگی سنجیده شد. در این تحقیق تنها گروه های کابرن زیاد و کم، مورد مقایسه قرار گرفته اند. همچنین نتایج نشان می دهد که کاربران کم مصرف رابطه بهتری با مادران و دوستانشان داشتند، اما هیچ تفاوت قابل ملاحظه ای بین کاربران کم و زیاد اینترنت از نظر ارتباط با پدر و میزان افسردگی وجود نداشت. نتایج نشان می دهد: استفاده زیاد از اینترنت با پیوند ضعیف اجتماعی مرتبط است و میزان استفاده از اینترنت با افسردگی ارتباط چندانی ندارد (ساندرز، ۱۳۸۲: ۲۸).

تحقیق دیگری به عنوان «وابستگی به اینترنت و بلوغ اجتماعی- روانی» در سال ۲۰۰۱ در بین دانشجویان دانشگاه استرالیا توسط وی وانگ انجام شده است. در این تحقیق دلایل استفاده از اینترنت بدین ترتیب است: پیدا کردن منابع برای درس و تحقیق (۷۹٪)، ارتباط به دوستان (۵۹٪)، شغل (۴۰٪)، استراحت (۲۶٪)، وقت کشی (۲۵٪)، گرفتن نرم افزار (۱۰٪)، ملاقات با مردم (۱۰٪)، بازی (۷۵٪)، سکس (۵٪/۵) و حمایت های عاطفی (۱٪). محقق، اثر استفاده از اینترنت را بدین صورت مطرح می کند: روابط در زندگی واقعی، موفقیت دانشگاهی، الگوهای خواب، ملاقات با افراد جدید، رضایت شخصی که فقط در دو زمینه رضایت شخصی و مشارکت فوق برنامه ای بین افراد وابسته به اینترنت و کسانی که وابسته نیستند، تفاوت معناداری بوده است. همچنین وابستگی به اینترنت از بلوغ روانی- اجتماعی و درک خودکارایی مستقل است (جوادی، ۱۳۸۳: ۹-۱۰).

از تحقیقات داخلی در این زمینه می توان به تحقیق مه سیمپور شهریاری با عنوان «مقایسه افسردگی، انزوای اجتماعی و ارتباطات خانوادگی دانش آموزان دختر کاربر و غیرکاربر دبیرستانهای تهران» اشاره کرد. این تحقیق در دو مرحله صورت گرفته است. در مرحله اول نتیجه حاصل از آزمون t و همچنین تحلیل واریانس نشان می دهد که بین گروه کاربران و غیرکاربران در سه متغیر افسردگی، انزوای اجتماعی

و ارتباطات خانوادگی تفاوت معناداری وجود ندارد. در مرحله دوم از میان کاربران اینترنتی (میانگین ۱۰ ساعت یا بیشتر)، ۲۵ دانش آموز به روش تصادفی انتخاب شده و با ۲۵ دانش آموز غیرکاربر در سه متغیر مذکور مورد مقایسه قرار گرفتند. نتیجه نشانگر تفاوت معنادار بین دو گروه در هر سه متغیر بود (پورشهریاری، ۱۳۸۶: ۴۹).

از تحقیقات دیگر در زمینه انزوای اجتماعی تحقیق مسعود چلبی با عنوان «تحلیل چندسطحی انزوای اجتماعی» است. یافته ها نشان می دهد که متغیرهای سطح توسعه اقتصادی اجتماعی منطقه و ثبات ساکنان در سطح ساختی و اعتماد، امنیت و تعدد گروه ها و هویت ها در سطح فردی اثرات مؤثر و معناداری بر روابط اجتماعی دارند. همچنین سطح روابط اجتماعی به نوبه خود تأثیر مؤثر و کاهنده ای بر احساس تنهایی و عجز نشان می دهد (چلبی، ۱۳۸۳).

علی محمدجواد در تحقیقی با عنوان «بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش های خانواده در بین دانش آموزان دبیرستانی ناحیه ۳ مشهد» نشان داد: میزان پذیرش در اینترنت، بیشتر وارد فضای صمیمیت شدن و میزان استفاده از اینترنت تأثیر منفی بر ارزش های خانوادگی دارد. در این تحقیق بین مکان استفاده از اینترنت و استفاده روزانه و هفتگی و ماهانه از اینترنت و اهمیت قائل شدن دانش آموزان به زندگی خانوادگی تفاوت معنی داری وجود دارد (جواد، ۱۳۸۳).

همچنین مریم مشایخ و همکاران تحقیقی را با عنوان «بررسی رابطه احساس تنهایی نوع استفاده از اینترنت در گروهی از دانش آموزان دبیرستانی» انجام داده اند. نتایج نشان داد بین احساس تنهایی و چت کردن با اینترنت در بین دختران دبیرستانی رابطه وجود دارد، ولی این رابطه در بین پسران تایید نشده است. همچنین در مورد استفاده آموزشی از اینترنت گفته شد که در روابط اجتماعی کسانی که از اینترنت استفاده آموزشی می کنند، هیچ نقصانی یافت نمی شود (مشایخ و همکاران، ۱۳۸۳).

سجادیان (۱۳۸۵) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسید که بین افسردگی و انزوای اجتماعی با مدت زمان استفاده از اینترنت در کاربران نوجوان و جوان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. و همچنین محسنی و همکاران (۱۳۸۵) نیز نشان داد که میان زمان استفاده از اینترنت در طول شبانه روز و انزوای اجتماعی رابطه ای معنادار و معکوس وجود دارد (محسنی و همکاران، ۱۳۸۵).

دهه ۹۰ نقطه انفجار آسیب های اجتماعی است و ما نمی توانیم از کاهش یا برطرف کردن این آسیب ها صحبت کنیم، زیرا چنین کاری ممکن نیست و تنها راه چاره کنترل این آسیب هاست. تمام آسیب های اجتماعی میل به گسترش دارند که اگر در شکل ساختاری به صورت جدی قصد پیشگیری داشته باشیم، شاید تا حدودی موفق شویم. بنابراین انجام هرگونه برنامه ریزی و فعالیت در راستای کاهش آسیب های اجتماعی در بین نوجوانان جامعه از چند جهت ضروری است چرا که از یک طرف با کاهش آسیب های اجتماعی، ضریب امنیت اجتماعی بالا رفته، از طرف دیگر سرمایه ای که به دلیل افت تحصیلی و فرار از مدرسه هزینه می شود، کاهش می یابد، هزینه هایی که صرف ایجاد امنیت در جامعه می گردد در امر آموزش و تعالی فرهنگی جامعه صرف می شود، پس می طلبد تا در راستای شناخت عوا مل کنترل کننده و کاهش دهنده آسیب های اجتماعی تلاش بیشتری کنیم. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی یکی از مشکلات و آسیب های اجتماعی نوجوانان و جوانان امروزی که انزوای اجتماعی است؛ می باشد. بنابراین محققین سعی دارند که میزان ارتباط و تأثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانش آموزان شهرستان اردبیل را مورد مطالعه قرار دهند. و مدل زیر براساس فرضیات تحقیق طراحی شده است تا راهنمای تحقیق و تجزیه و تحلیل داده های محققان قرار گیرد. همچنین فرضیه های تحقیق عبارتند از:

۱. بین استفاده اجتماعی از اینترنت و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین استفاده غیراجتماعی از اینترنت و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین وضعیت استفاده از اینترنت (میزان ساعات استفاده از اینترنت در روز و مدت زمان آشنایی با اینترنت) و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین متغیرهای زمینه ای (وضعیت اشتغال، پایگاه خانواده، سن، تاهل و تحصیلات) و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۵. بین دینداری و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی می باشد که برپایه مدلیابی معادلات ساختاری نیز طراحی می شود. داده ها به وسیله سه پرسشنامه جمع آوری گردیدند. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پسر دوره متوسطه دوم شهرستان اردبیل می باشد. که از بین آنها ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری براساس جدول مورگان انتخاب شدند. پایایی پرسشنامه ها براساس ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۹ تا ۰/۸۳ بدست آمد. همچنین روایی صوری و محتوایی پرسشنامه ها توسط اساتید و صاحب نظران رشته علوم تربیتی مورد تایید قرار گرفتند.

جدول ۱: متغیرها و مشخصات پرسشنامه

متغیرها	پرسشنامه	
	تعداد گویه	ضریب پایایی
استفاده از اینترنت	۲۰	۰/۷۹
انزوای اجتماعی	۲۰	۰/۸۳
دینداری	۱۰	۰/۸۱

یافته‌ها

در بررسی داده های مربوط به تحصیلات پدر، تحصیلات فوق دیپلم و دیپلم به ترتیب ۴۶ درصد و ۲۸ درصد بیشترین میزان را دارا بود، سپس کمتر از دیپلم با ۱۵ درصد و کارشناسی و بالاتر ۱۱ درصد قرار دارد. همچنین در بررسی داده های مربوط به تحصیلات مادر، تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم به ترتیب ۵۱ درصد و ۲۶ درصد بیشترین میزان را دارا بود، سپس فوق دیپلم با ۱۲ درصد و کارشناسی و بالاتر ۱۱ درصد قرار دارد. مجموع درآمد ماهیانه خانواده بیشتر پاسخگویان ۴۶ درصد بین ۲ میلیون تا ۳ میلیون، ۲۸ درصد ۱ میلیون تا ۲ میلیون و ۱۴ درصد بیشتر از ۳ میلیون در ماه و ۱۲ درصد نیز کمتر از ۱ میلیون درآمد ماهیانه داشتند.

برای تحلیل داده های تحقیق از روش تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شد. در این روش به منظور بررسی تأثیر متغیرهای مستقل از روش پس رونده استفاده شده است. مبنای ورود متغیرهای مستقل در روش حذف پس رونده چنان است که ابتدا تمامی متغیرهای مستقل وارد معامله می شوند، سپس اثرات خالص یا تواما تمامی آنها مورد بررسی قرار می گیرد. آنگاه متغیری که حذف آن کمترین کاهش غیرمعناداری را در ضریب تعیین داشته باشد، از معادله حذف می شود. این کار تا حذف آخرین متغیر ضعیف ادامه می یابد (حیدری چروده، ۱۳۸۹؛ به نقل از ربیعی و محمدزاده یزد، ۱۳۹۲).

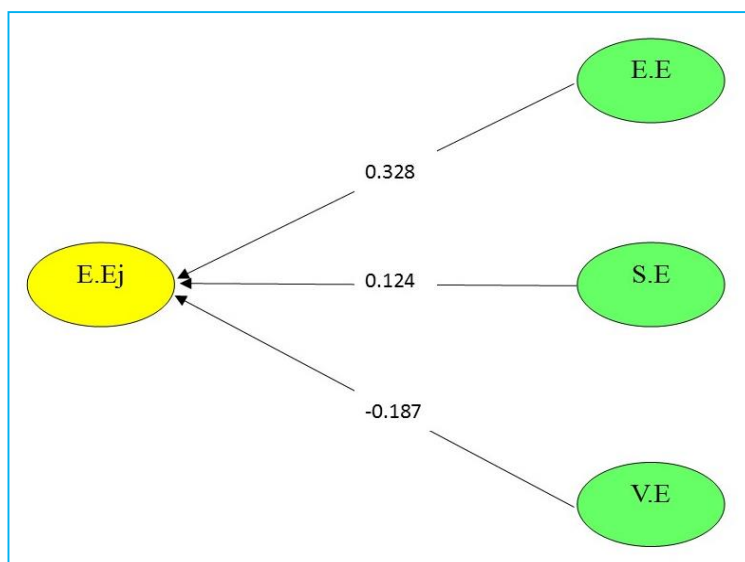
نتایج آزمون تحلیل رگرسیون بیانگر آن است که ضریب تعیین برابر با $R^2=0/073$ است. این یافته بدین معناست که متغیرهای وارد شده به معادله تنها توانسته اند ۷ درصد از واریانس تغییرات مربوط به متغیر وابسته (انزوا) را تبیین کنند. از میان کلیه متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیون از طریق روش پس رونده، تنها متغیرهای استفاده اجتماعی از اینترنت، میزان ساعت استفاده در هر روز و وضعیت اشتغال معنادار شده اند.

جدول ۲: نتایج آزمون رگرسیون چند متغیره

Sig.	T	ضرایب غیراستاندارد			مدل
		Beta	Std. Error	B	
۰/۰۰۰	۱۸/۲۵۸		۳/۰۸	۲۶/۶۲۸	مقدار ثابت
۰/۰۰۲	۴/۰۸۹	۰/۳۲۸	۰/۲۳۹	۰/۷۵۸	استفاده اجتماعی
۰/۰۴۷	۲/۲۶۴	۰/۱۲۴	۰/۷۵۸	۰/۴۵۲	میزان ساعت استفاده در هر روز
۰/۰۵۸	-۱/۶۳۸	-۰/۱۸۷	۰/۱۰۹	-۰/۱۰۹	وضعیت اشتغال

بدین ترتیب بر حسب جدول به دست آمده، بررسی جهت تأثیر متغیرهای مستقل نشان می دهد که استفاده اجتماعی از اینترنت ۰/۳۲۸ روی متغیر وابسته انزوای اجتماعی تأثیر دارد. کسانی که با اینترنت از طریق ایمیل، چت و سایت های دوستیابی کار می کنند، انزوای بیشتری نسبت به سایرین دارند.

در خصوص وضعیت استفاده از اینترنت نیز همچنین میزان ساعات استفاده در هر روز با بتای ۰/۱۲۴ نشان می دهد که تأثیر معکوس و ضعیفی بر انزوا دارد. به عبارت دیگر، هرچه ساعت استفاده بیشتر باشد، فرد وقت خود را بیشتر در اینترنت می گذراند و در نتیجه احساس انزوای کمتری می کند. متغیر وضعیت اشتغال با بتای -۰/۱۸۷ نشان می دهد که افراد شاغل نسبت به بیکار انزوای کمتری دارند.

نمودار ۱: مدل تحلیل مسیر

بحث و نتیجه گیری

مدرسه مهمترین نهاد اجتماعی شدن فرزندان یک سرزمین است. مدرسه متعلق به همه جامعه با انواع طرز تفکرها و سبکهای زندگی و گرایشهای فرهنگی است. مدرسه باید محل بازنمایی و تعالی بخشیدن تجربیات زندگی واقعی گروههای اجتماعی باشد. هر چند مدرسه باید از سوی دولت هم حمایت شود اما ابتکار آن باید در دست بخشهای اجتماعی، غیر دولتی، حرفه‌ای، مدنی و محلی قرار بگیرد. نقش دولت، حمایت و تسهیلگری است نه دخالت و تصدی‌گری. گرانیگاه آموزش و پرورش، نه بوروکراسی دولت بلکه مدرسه و اجتماعات محلی است. بدین ترتیب مدرسه، مسئولیت انتقال میراث فرهنگی با همه تنوعات آن (و نه تحمیل روایتی از آن را) برعهده می‌گیرد. اما مهمتر از این، مدرسه مسؤول آماده ساختن فرزندان برای فهم تغییرات، آمادگی برای دگرگونیها، سازگاری فعال با تحولات و همراهی آگاهانه و خلاق با آنهاست.

از مدرسه انتظار می‌رود که به فرزندان کمک کند تا لذت پرسیدن، تحلیل، اکتشاف و زیباشناسی را تجربه کنند؛ یاد بگیرند که چگونه بیاموزند؛ توانایی طرح مسأله و حل مسأله را به دست آورند؛ قدرت تخیل، طراحی، ساخت و به کارگیری مسایل را پیدا کنند؛ تفکر انتقادی و خود-تأملی در آنها شکوفا شود؛ با مهارتها و کیفیت زندگی آشنا شوند؛ برقراری ارتباط با دیگران و کار کردن با آنها را بیاموزند؛ حس بشر دوستی، صلح، برابری، عدالتخواهی، احترام به دیگری، رعایت حقوق و آزادیهای دیگران، عدم خشونت و دلبستگی به محیط زیست در آنها شعله‌ور شود؛ و در نهایت یاد بگیرند که با هم و به رغم بسیاری از تفاوتها زندگی کنند و گفتگو، توافق و همزیستی را تجربه کنند. همچنین یکی از انتظارات اساسی از مدرسه نیز این می‌باشد که از بروز انزوای اجتماعی دانش آموزان بعنوان یک آسیب اجتماعی جلوگیری نماید. و دانش آموزان را اجتماعی بار آورد. بنابراین هدف پژوهش حاضر که بررسی تاثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانش آموزان متوسطه شهرستان اردبیل (آسیب شناسی فضای مجازی) می‌باشد نتیجه بدست آمده نشان داد که هر چه فعالیت فرد در محیط های مجازی و کار با اینترنت بیشتر باشد انزوا در فرد نیز بالاتر می‌رود. نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق ربیعی و محمدزاده یزد (۱۳۹۲) همسو می‌باشد. در تحقیق آنها نیز نتایج نشان داده بود که رابطه بین استفاده اجتماعی از اینترنت، وضعیت استفاده از اینترنت و متغیر زمینه ای وضعیت اشتغال با انزوای اجتماعی معنادار است. همچنین تحقیق حاضر با تحقیقات ذکایی و خطیبی (۱۳۸۵)، دریفوس (۱۳۸۳)، مشایخ (۱۳۸۳)، ساندروز (۱۳۸۲)، جوادی (۱۳۸۳)، پورشهریاری (۱۳۸۶)، چلبی (۱۳۸۳) و محسنی و همکاران (۱۳۸۵) نیز همخوان می‌باشد.

بنابراین براساس نتایج تحقیق مشخص شد که افراد هرچه با اینترنت مشغول باشند و بخصوص در فضاهای مجازی اجتماعی سیر بکنند بیشتر به انزوای اجتماعی دچار می‌شوند. چنین افرادی در دراز مدت اعتماد به نفس و خلاقیت خود را معمولاً از دست می‌دهند و از روابط اجتماعی عقب می‌مانند. لذا می‌توان تبیین نمود که امکانات رفاهی و خدماتی و رفاهی کمتر همانطور که بر پیشرفت فرد مضر است امکانات بیش از حد نیز چنین نقشی را در پیشرفت فرد دارد. مسئولان و رهبران مدارس و خانواده ها هرچقدر که بخواهند نمی‌توانند جلو پیشرفت و پیشروی اینترنت و فضای مجازی به زندگی خود و فرزندانیشان را بگیرند و خواه ناخواه این مساله گریبان گیر همه خانواده ها می‌شود؛ ولی می‌توانند نحوه استفاده درست را به دانش آموزان و فرزندان خود بیاموزند و از استفاده بی‌رویه و اشتباه آن جلوگیری نمایند.

مدارس روزانه تعداد زیادی از واحدهای درسی را به دانش آموزان تدریس می‌نماید در حالی که بعضی از واحدهای درسی چندان در زندگی روزمره فرد عملی نمی‌شود، ولی پیشنهاد می‌گردد که واحد درسی را نیز به امورات اینترنت و نحوه استفاده از آن دهد و از بروز مشکلات آتی و آسیب های اجتماعی ناشی از اینترنت جلوگیری نماید.

و اما ...

در این قسمت همچنین لازم می‌داریم که از زحمات مدیران و معاونان مدارس دوره متوسطه شهرستان اردبیل و همچنین دانش آموزان عزیز و تمامی کسانی که ما را در این تحقیق یاری نمودند کمال تشکر را داشته باشیم.

منابع و مراجع

- [۱] اسلوین، جیمز (۱۳۸۰). اینترنت و جامعه، ترجمه عباس گیلوری و علی رادباوه، تهران: نشر کتابدار.
- [۲] پورشهریاری، مه سیم (۱۳۸۴). مقایسه افسردگی، انزوای اجتماعی و ارتباطات خانوادگی دانش آموزان دختر کاربر و غیرکاربر اینترنتی دبیرستان های تهران، فصلنامه مطالعات روانشناختی، سال سوم، شماره ۲ تابستان.
- [۳] پوریوسفی، حمید و شریعت نژاد، عبدالرضا (۱۳۸۸). بررسی عوامل فرهنگی- اجتماعی موثر بر آسیب های اجتماعی در خانواده های جانبازان متاهل ساری، مجله مدیریت فرهنگی، سال سوم، شماره پنجم، پاییز.
- [۴] جواد، علی محمد (۱۳۸۳). بررسی میزان و نوع استفاده از اینترنت و تأثیر آن بر ارزش های خانواده در بین دانش آموزان دبیرستان های مدارس دولتی ناحیه ۳ مشهد، پایان نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی.
- [۵] چلبی، مسعود و مهدی امیرکافی (۱۳۸۳). تحلیل چند سطحی انزوای اجتماعی، مجله جامعه شناسی ایران، تابستان، شماره ۱۸.
- [۶] حیدری چروده، مجید (۱۳۸۹). راهنمای سنجش روایی و پایایی در پژوهش های فرهنگی و اجتماعی، مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- [۷] دریغوس، هربرت (۱۳۸۳). درباره اینترنت؛ نگاهی فلسفی به اینترنت، ترجمه علی ملائکه، تهران: نشر گام نو.
- [۸] ذکایی، محمد سعید و فاخره خطیبی (۱۳۸۵). اینترنت و تغییرات هویتی (پژوهشی در میان کاربران جوان حرفه ای)، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال دوم، شماره ۷.
- [۹] ربیعی، علی و شاه قاسمی، احسان (۱۳۸۸). بزهکاری و بزه دیدگی: آسیب شناسی فردی و اجتماعی روابط مجازی در ایران: یک رویکرد کیفی، مجله رفاه اجتماعی، پاییز، شماره ۳۴.
- [۱۰] ربیعی، علی و محمدزاده یزد، فرشته (۱۳۹۲). آسیب شناسی فضای مجازی؛ بررسی تاثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانشجویان، فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال دوم، شماره ششم، بهار، ۴۰-۴۲.
- [۱۱] ساندروز، کریستوفر (۱۳۸۲). استفاده از اینترنت، افسردگی و انزوای اجتماعی کودکان، فرهنگ و پژوهش، شماره پیاپی ۱۰۹.
- [۱۲] سجادیان، ایلناز (۱۳۸۵). ارتباط بین افسردگی و انزوای اجتماعی کاربران اینترنت نوجوان و جوان با مدت زمان روزانه معمول کاربری اینترنت، دوفصلنامه علوم رفتاری، جلد ۴.
- [۱۳] محسنی، منوچهر، بهزاد دوران و محمدهادی سهرابی (۱۳۸۵). بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی در میان کاربر ان کافی نت های تهران، مجله جامعه شناسی ایران، دوره هفتم، شماره ۴.
- [۱۴] مشایخ، مریم (۱۳۸۳). بررسی رابطه احساس تنهایی با نوع استفاده از اینترنت در گروهی از دانش آموزان دبیرستانی، نشریه تازه های علوم شناختی، سال ۵، شماره ۱.
- [۱۵] سرخوش، سعداله (۱۳۸۴). مهارت های زندگی و پیشگیری از آسیب های اجتماعی. همدان: انتشارات کرشمه.
- [۱۶] حقیقی، جمال؛ موسوی، م حمد؛ مهربانی زاده هنرمند، مهناز و بشلیده، کیومرث (۱۳۸۵). بررسی تأثیر آموزش مهارت های زندگی بر سلامت روانی و عزت نفس دانش آموزان دختر سال اول مقطع متوسطه، مجله ی علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۳(۱۳)، ۶۱-۷۸.
- [۱۷] حسینی، سید حسن (۱۳۸۵). کودکان کار و خیابان. تهران: نشر سلمان.
- [۱۸] نجفی، محمود؛ بیگدلی، ایمان الله؛ دهشیری، غلامرضا؛ رحیمیان بوگر، اسحق و طباطبایی، موسی (۱۳۹۲). نقش مهارت های زندگی در پیش بینی سلامت روان دانش آموزان. فصلنامه ی فرهنگ مشاوره و روان درمان، ۳(۱۱)، ۱۰۱-۱۱۵.